

Výsadba ovocných drevín a starostlivosť po výsadbe

2016

Obsah:

Na čo pamätať pred výsadbou
Nároky drevín pred výsadbou
Termín práce
Spon výsadby
Postup výsadby
Mechanická ochrana
Praktická starostlivosť v prvých rokoch
Zababčenie

Na čo pamätať pred výsadbou

Dôležitý je skorý nákup výsadbového materiálu (najskôr však po 15. októbri, kedy škôlky otvárajú predaj). Tvar stromu je potrebné voliť podľa typu plánovanej výsadby (polokmeň, vysokokmeň). Polokmene majú výšku kmienka 1,3 – 1,5 m, vysokokmene 1,7 – 1,9 m. Preferujeme stromčeky s pevným a zdravým kmeňom, nepoškodené a so zahojenými ranami. Koreňový systém by mal byť bez poškodenia, rozvetvený – minimálne s 3 hlavnými koreňmi a bohato rozkonárenými vlásočnicami.

Podpníky:

Pre extenzívne pestovanie sú najvhodnejšie podpníky semenné (jabloňový, hruškový, čerešňový semenáč, myrobalán, ringlota, jarabina vtáčia, ...).

Dreviny prepravujeme opatrne, s koreňmi zabalenými proti vysychaniu. Dočasne ich uskladníme na tienisté miesto. Korene vložíme do vlhkých pilín alebo do pôdy. Dbáme na správne označenie odrôd, čím predídeme ich nechcenej zámene. Pred výsadbou namočíme korene na 12 hodín do dažďovej vody (nie však na viac ako 24 hod.), čím stromčeku doplníme stratenú vodu.

Obr. 1: Kvalitné výpestky s pekne vyvinutou koreňovou sústavou, silným kmeňom a korunkou v dostatočnej výške.

Aj keď každý novovysadený strom poteší, občas sa zdá, že sa pri výsadbách uplatňuje skôr náhodný, ako plánovaný prístup. Buď stromček bude rásť, alebo nie. Avšak pri dodržaní niekoľkých základných princípov môže byť úspešnosť výsadiieb naozaj vysoká. Nasledujúca príručka je určená všetkým, ktorým je sadenie blízke, alebo by sa doň radi pustili, pretože nie je dôležité len ČI sadíme, ale aj to AKO.

V príručke nájdete jednoduché a praktické rady, ako postupovať pri konkrétnych pracovných operáciách, akými sú výsadba, povýsadbový rez, formovanie korunky, až po vyprevadenie stromčeka na samostatnú cestu životom, kedy sa už stiahneme a veľmi nezasahujeme. Dozviete sa tiež, prečo mladá výsadba nerastie a ako sa s tým vysporiadať. Všetky časti príručky sú doplnené výstižnými fotografiami.

Nezostáva nám už nič iné, než zapriať veľa chuti do práce. Nech zdravé a perspektívne stromy s potenciálom dlhovekosti a bohatej úrody sú radosťou Vašej práce. Budúce generácie Vám budú (snáď) vďačné.

autori

Obr. 2a: Vylúpané semenka jabloní. Obr. 2b: Vyškôlkované semenáčiky jabloní.

Nároky drevín na prostredie

Vo svojich ekologických požiadavkách sa jednotlivé ovocné druhy, ba aj odrody, značne líšia. V praxi platí, že nároky ovocných druhov sa stupňujú s ušľachtilosťou odrody.

Všeobecné požiadavky ovocných drevín na prostredie:

Vhodné polohy: rovné plochy alebo mierne svahy orientované na juh alebo juhozápad, vzdušné a svetelné lokality.

Nevhodné polohy: vlhké alebo podmáčané lokality, zatienené, mrazové polohy (údolie alebo úpätie svahov, stekajúci studený vzduch, inverzia), veľmi prudké svahy, spustnuté pôdy, navážky stavebného odpadu a podobne, zdroje silného znečistenia.

Jablone: svojimi nárokmi na klimatické podmienky patria medzi veľmi plastické ovocné druhy. Preferujú mierne vlhké, humusom zásobené pôdy.

Slivky: znesú aj utužené a vlhkejšie pôdy, kde sa jabloniam nedarí. Obzvlášť podpníky durandzie, alebo zelenej ringloty znášajú podmienky ťažkých pôd veľmi dobre. Niektoré odrody myrobalánu nie sú vhodné do utužených ílovitých a vlhkých pôd.

Čerešne: úspešne rastú aj na plytkých, suchších pôdach. Ťažké pôdy nie sú pre ne vhodné – môžu trpieť rakovinou, glejotokom a apoplexiou. Dará sa im aj na vápenatých pôdach.

Hrušky: vyžadujú hlbšie pôdy, priepustné (neznášajú stagnujúcu vodu), teplejšie a oslnené lokality.

Orech: lokality čo najmenej ohrozované neskorými jarnými mrazmi. Nevhodné sú z tohto dôvodu terénne jamy, uzavreté údolia a lokality obkolesené terénnymi prekážkami. Naopak ideálne sú mierne svahovité pozemky, chránené pred studenými vetrami a plošiny vyvýšené nad okolitým terénom.

Obr. 3: Nízko položené časti údolí ohrozené neskorými jarnými mrazmi.

Moruše, marhule: vyžadujú oslnené stanovisko, bohatú, priepustnú pôdu s dostatkom humusu. Zo všetkých druhov sú najnáročnejšie na teplo a pôdu, zato znášajú veľmi dobre obdobie bez zrážok.

Všetky ovocné dreviny sú výrazne svetlomilné!

Druhy, ktoré si dokážu poradiť s nedostatkom vody v letných mesiacoch: – čerešňa vtáčia (*Prunus avium* L.), čerešňa mahalebková – ako podpník (*Prunus mahaleb* L.), orech kráľovský (*Juglans regia* L.), hruška obyčajná (*Pyrus communis* L.), moruša biela (*Morus alba* L.), moruša čierna (*Morus nigra* L.), slivka višňoplodá (*Prunus cerasifera* Ehrh.), vhodná aj ako podpník pre slivky a marhule, marhuľa (*Prunus armeniaca* L.).

Termín práce

Voľnokorenne sadenice ovocných stromov sadíme zásadne v období vegetačného pokoja, teda od opadu listov do začiatku rašenia.

Jesenný termín trvá prakticky od opadu listia až do príchodu silnejších mrazov. Jarný termín začína čo najskôr po rozmrznutí a miernom obšchnutí pôdy.

Jesenná výsadba s výnimkou veľmi chladných a vlhkých oblastí je oveľa vhodnejšie ako jarná. Stromy na jeseň počas niekoľkých týždňov zakorenia a nasledujúcu jar majú výrazný náskok v raste a vývoji. Tiež majú k dispozícii zásobu zimnej vlhky. Dobrý štart a predĺženie prvého vegetačného obdobia zvyšuje životaschopnosť a odolnosť stromov. Stromy vysadené na jar vyžadujú výdatnú zálievku.

Spony výsadby

Vzdialenosti jednotlivých výsadbových miest volíme veľkoryso a s vedomím, akých rozmerov stromy dosiahnu v dospelosti. Dodržanie spony netreba podceňovať, aj keď sa pri výsadbe zdá priestor medzi mladými stromčekmi široký. Prehustená výsadba nemôže naplno rozvinúť svoj potenciál a namiesto dobre presvetleného sadu vyrastie zatienený les, ktorý

sa len veľmi ťažko oberá. Na zreteli máme aj estetické a krajnotvorné hľadisko a tiež dostatočný prístup svetla a vlhky pre bylinný podrast, poprípade sprievodné ovocné kroviny pestované popri hlavnej výsadbe.

Nevolíme preto usporiadanie v radoch, ale nepravidelnú výsadbu vo vzájomných vzdialenostiach od 8 do 15 až 20 i viac metrov. Menší priestor budú vyžadovať slivky, marhule, väčší jablone, nasledujú hrušky, čerešne a najviac priestoru je potrebné vyhradiť orechom, jedlým gaštanom a oskoruši domácej. Spon volíme aj podľa bujnosti podpníku a ovocnej odrody. Úlohu zohráva aj prírodné podmienky stanoviska, najmä živinové a vlhkové pomery.

Ovocné druhy na semenných podpníkoch	spon výsadby v m	max. počet na 1 hektár
jablone	10x10 - 12x12	90
hrušky	10x10 - 14x14	70
slivky	6x6 - 8x8	160
čerešne	14x12	65
gaštany	14x14 - 16x16	45
oskoruše	16x16 - 18x18	40
sladkoplodé jarabiny	8x8 - 10x10	120
marhule	8x8	130
orech vlašský	14x14 - 16x16	45
lieska veľkoplodá	6x6	220

Postup výsadby

Pri sadení stromov sa osvedčuje pracovať vo dvojiciach. Jedna osoba pridrža stromček vo výsadbovej jame na správnom mieste a v správnej hĺbke. Druhý pracovník rozmiestni korene rovnomerne v priestore jamy.

Postup výsadby v 13 bodoch:

1. Vytvoríme **plánik výsadby** a vymeriame pozemok určený na výsadbu (pomocou pásma, šnúry a kolíkov).
2. **Odstránime trávne trsy** plytko vo vrstve 2 – 5 cm, rozmery v priemere 100 – 150 cm.
3. Dôkladne **prekypríme pôdu** do hĺbky 30 – 40 cm. Kde je pôda ťažká, ílovitá je vhodné kopať jamy s predstihom. Pôdu skyprí mráz, vietor i voda. Vytvoríme **misovitú jamu** tak, aby sa do nej bez ohýbania zmestili koreňky.
4. S nakyprenou zeminou dôkladne premiešame dobre **vyzretý kompost** alebo úplne **skompostovaný hnoj**. Nepridávame žiadne priemyselné hnojivá, seno, čerstvý hnoj, trsy trávy, opadané listy, atď.
5. Do jamy **zatlačíme kôl** z južnej strany, aby ochránil stromček pred ostrým jarným slnkom. Používame kôl z **odolného dreva** (agát, dub), pevný a dostatočne dlhý (pre vysokokmeň 2 až 2,5 m).
6. **Zrežeme korene stromčeka do zdravého dreva** (poškodené časti odstrihneme), režeme však minimálne ako sa dá. Rezom podporíme rast nových koreňov.
7. **Vložíme stromček do jamy, korene zľahka zasypeme zeminou** a miernym pretrepaním zdvíhame nahor. Okolo koreňov nesmú zostať priestory bez zeminou. Je veľmi dôležité, aby pôda jemnej štruktúry priliehala ku všetkým koreňom (**veľké hrudy rozdrobíme**).
8. Stromček sadíme tak hlboko ako bol dopestovaný v škôlke, teda koreňový krčok je ešte v pôde. Počítame s tým, že pôda mierne uľahne – **radšej sadíme plytšie ako hlboko**.
9. **Dosypávame zeminu**. Na vrchnú vrstvu použijeme trsy trávy, ak sadíme

na lúke, vždy však obrátenej koreňmi nahor. Ideálne z nich vyformujeme zálievkovú misu.

10. Uchytíme stromček rozložiteľným povrazom ku kolu (úväzok musí byť voľný), kôl nesmie odierať stromček (ako lôžko môžeme použiť seno, slamu), dbáme, aby nezasahoval do korunky.

11. Zalievame v prípade **ak je zemina suchá**, alebo sadíme na jar. Výdatnosť jednej zálievky je **aspoň 30 litrov**. Ak je pôda pri jesennom termíne výsadby vlhká, zálievka nie je potrebná.

12. Harmonizačný rez* v prvom roku vykonáme vždy v **predjarí**. Rez je veľmi potrebný pre dobrý začiatok rastu stromčeka. Vykonávame ho ostrým náradím tak, aby koncový púčik smeroval von. Ošetrovanie prevádzame záhradníckou žabkou a hojivým balzomom/voskom určeným na štepenie.

13. Po niekoľkých týždňoch pôda okolo stromčeka zľahne. Urovnáme ju, alebo doplníme, prípadne utiahneme úväzok. Koreňový priestor udržujeme okopaný a zamulčovaný.

*V inej literatúre aj ako komparačný alebo povýsadbový rez.

8

Veľký objem jamy spolu s dostatkom vyzretého kompostu sú dôležité pre výborný štart dreviny (optimum je 30 až 50 kg dobre vyzretého kompostu). Na stanovišti s kyslou pôdou (hodnota pH nižšie ako 5,5) pridáme aj 1 kg dolomitického vápenca. Treba zdôrazniť, že kompost musí byť skutočne vyzretý, bez zápachu, sypký.

Pred zakrátením: Odstránime poškodené nahnité časti. Režeme do zdravého bieleho dreva. Dôkladne skontrolujeme z každej strany. Používame ostré náradie.

Po zakrátení: Snažíme sa minimalizovať stratu koreňov. Rezné rany sú hladké a smerujú nadol. Vlásoknice neodstraňujeme.

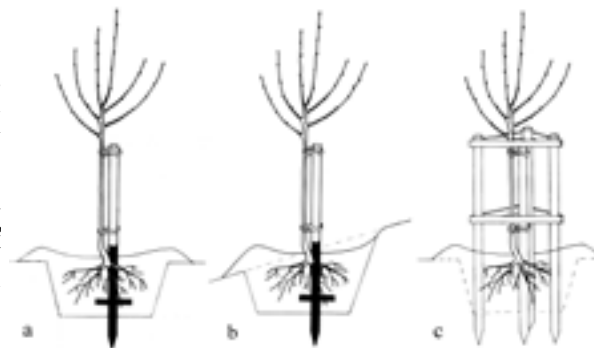
Obr. 4: Rez koreňov pri výsadbe (v predjarí 1. rok)

Mechanická ochrana

Každý strom musí byť opatrený dôkladnou ochranou proti ohryzu zverou i vylomeniu. Predimenzovať ochranu sa oplatí – je potrebné, aby vydržala 15 – 20 rokov. Častou chybou býva odieranie mladého stromčeka o kôl, či pletivo.

1. variant 3 koly:

Trojica kolov pevne spojená, ktorá zamedzí prístupu zveri alebo hospodárskych zvierat ku kmeňu. Kmene musia byť chránené ešte králičím pletivom, alebo jutou, pred ohryzáním. Strom sa uväzuje jutovou páskou ku všetkým trom kolom.

Obr. 5: Pestovanie ovocných drevín kmenných tvarov: a, b - variant s jedným kolom, c - variant so spoločne previazanými tromi kolmi.

2. variant s jedným kolom:

Dostatočne hrubý a dlhý kôl (2,5m), najlepšie z agátového, resp. dubového dreva, pevne zatlčený do jamy pred výsadbou stromu siaha 15 – 20 cm pod korunu. Zabezpečíme, aby sa strom o kôl neodieral, napríklad zloženým trsom suchej trávy, upevnenej jutovým páskom ku kolu. Ako mechanická ochrana sa osvedčilo lesnícke uzlové pletivo preložené na dvakrát cez seba (kvôli redším okám), alebo zváraná sieť s hustými okami v dvoch vrstvách nad sebou.

Obr. 6: Ochrana proti ohryzaniu a ochrana dreva proti oderu.

9

Praktická starostlivosť v prvých rokoch po výsadbe

Platí jednoduchá zásada: čím horšie sú pôdno-klimatické podmienky, tým viac starostlivosti stromčeky vyžadujú. Veľmi dôležitá je ochrana proti škodám, ktoré na stromoch môžu spôsobovať divožijúce i hospodárske zvieratá.

Po výsadbe, keď je stromček dostatočne mechanicky ochránený, pokračujeme nasledovnými krokmi:

1. V prípade extrémneho sucha **zalievame**. Radšej **výdatne a menej často**. Zalievame aj počas veľmi suchej zimy bez snehu, najmä v prvých dvoch rokoch, kým sa nerozrastú korene.
2. Pôdu v prvých štyroch rokoch **udržiavame** kyprením **bez konkurenčnej vegetácie**, najmä pýru, vytrvalých tráv, pokrytú organickou hmotou – mulč. **Simulujeme lesnú pôdu** s hrubou vrstvou hrabanky a humusu.
3. Veľmi dôležitý je **harmonizačný rez** po výsadbe. Vždy režeme hneď v prvom roku **v predjarí**. Skracujeme minimálne o 2/3 dĺžku výhonov.

Obr. 7: Hlboký povýsadbový rez

4. **Koncom jari** pôdu **pohnojíme** vrstvou asi 5 cm kompostu a mierne ho s ňou premiešame. Pôdu môžeme tiež nastielať pokosenou trávou.
5. Pôdu mimo obrábaný kruh **udržiavame kosením alebo pastvou**.
6. V prvých troch až štyroch rokoch po výsadbe **pristupujeme k formovaniu základu korunky**. Presnejší návod nájdete v sekcii HARMONIZAČNÝ REZ V PRVÝCH ROKOCH.
7. Priebežne **nastielame kompost a mulčujeme organickou hmotou** vo vrstve aspoň 10 cm (drvená kôra, štiepka, seno).
8. Keď sú stromy dostatočne silné – asi **po 5. roku, nechávame koreňový priestor samovoľne zarásť**.
9. Pri kosení podrastu v sade dbáme na to, aby **stroje nepoškodzovali kmienky** (najmä krovinorez so „strunou“ vie kmienok vyholiť úplne do dreva). Ak sad nie je veľmi veľký, **ideálne** je kosiť ručne – **kosou**. Ak trávku nesusíme na seno, môžeme ju ovädnutú nastielať pod koruny mladých stromov. Ak sú stromy dobre mechanicky ochránené, plochu môžeme **vypásť ovcami**.
10. Odstraňujeme **podrastajúce výhony z podpníka**. V prvých rokoch môžu prerásť naštepenú kultúrnu odrodu. Po rozrastení korunky, kedy stromček vytvorí dostatočnú listovú plochu, zväčša podrastanie ustane (podpník myrobalán však podráža dlhodobo).

Obr. 8: Príkladne vysadený vysokokmeň s dostatočnými prírastkami

Náležitá starostlivosť o mladé stromy sa oplatí. Vytvárajú hlboký koreňový systém, silný kmeň a pevnú korunu. Stromy budú potom ďalšie desiatky rokov lepšie odolávať stresom, a prinášať krásnu úrodu. **Bez dobrej starostlivosti stromy zvyčajne „zababčia“** – predčasne zostarnú (viac sa o tomto jave dočítate v sekcii ZABABČENIE).

HARMONIZAČNÝ REZ V PRVÝCH ROKOCH

Pri vyorávaní v škôlke stromček prišiel o značnú časť koreňov, rezom korunky znovu zavádzame rovnováhu. Zároveň zakladáme základ korunky zlozenej z 3 až 4 kostrových konárov a pokračovania kmeňa – terminálu.

V 1. roku po výsadbe: vykonávame rez skoro na jar (aj v prípade, že sadíme na jeseň). Rez vedieme na vonkajší púčik (pri vodorovných výhonoch výnimočne na vnútorný). Zakracujeme kostrové výhony cca o 2/3 dĺžky. Dbáme na to, aby všetky zrezané púčiky boli zhruba v rovnakej výške, pričom mieru skrátene určuje najnižšie postavený výhon.

Terminálny výhon o 10 až 15 cm prevyšuje kostrové výhony. Pri jarnej výsadbe vykonávame **hlboký rez** (skracujeme viac na 2 – 3 púčiky). Pri polo-prirodzenej korune ponechávame **terminál** – výhon ako predĺženie kmeňa a vyberáme **3 – 4 kostrové konáre**. Ak nemáme dostatočný počet kostrových konárikov (1 až 2), nič sa nedeje, počas roka dorastú a o rok vyberieme vhodný výhon. Kostrové konáre by mali mať od seba výškový rozstup vo vetvení od kmeňa – eliminuje sa tým vylamovanie.

Ideálny **uhol odklonu** kostrových konárikov je 45° znižuje šancu vylamovanie konárov v budúcnosti. Konáre by nemali vyrastať z praslenu, teda z jedného miesta. Keď máme stromček bez korunky (hrotiak/špičiak) zakrajujeme vrcholový výhon cca 2/3 dĺžky. V nasledujúcich rokoch pestujeme jeden výhon do požadovanej výšky, kde založíme korunku.

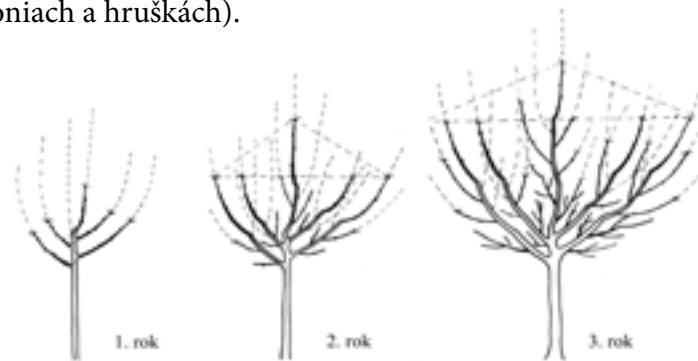

Obr. 8: Dôkladným zapestovaním korunky v mladosti predídeme v dospelosti presychaniu a vyholovaniu a prípadnému rozlámaniu pod ťarchou úrody

V ďalších 2 – 3 rokoch výhony **krátime** menej, **maximálne 1/3 dĺžky**, dodržiavame hierarchiu vetvenia. Riadime sa podľa rastu dreviny, ak rastie slabšie hľadáme chybu v starostlivosti (zarastený priestor koreňov, hlodavce, vošky, nedôsledná výsadba). V tom prípade zakracujeme hlbšie, aby sme podnietili rast. Znovu vyberáme silné **výhony, ktoré budú pokračovať v raste osí kostrových konárov** (3 až 4) a terminálu. Ostatné

výhony odstraňujeme (dovnútra rastúce, konkurenčné). Tvoriaci sa plodný obrast samozrejme neskracujeme ani neodstraňujeme.

Ďalšie *poschodie* zakladáme až keď je prvé poschodie silne vyvinuté (v 4 až 6 roku). Často ho ponechávame na samovývoj bez nutnosti zakladania. Dôsledne však dbáme na to, aby nasledujúce poschodie **nezatieňovalo** a **nepotláčalo rast prvého poschodia** (veľmi časté pri čerešniach, ale taktiež pri jabloniach a hruškách).

Obr. 9: Zapestovanie korunky mladého stromu v priebehu troch rokov.

Po dôkladnom založení kostrových konárov a uistení sa o dobrej kondícii a vitalite (prírastky aspoň 40 – 50 cm) výhony prestávame zakracovať (zväčša v 4. až 5. roku). Stromček môžeme nechať rásť samostatne. Naše zásahy sa budú **obmedzovať** už len na občasné **presvetlenie** a **odstránenie nevhodne rastúcich konárov**. Stromček začne tvoriť množstvo plodného dreva a čoskoro vstúpi do plodnosti. Vďaka tomu, že strom neodržíme v umelom, prísne udržiavanom tvare, ale nechávame ho voľne rásť, sa krásne ukážu zvláštnosti vo vzhľade korún jednotlivých odrôd a druhov.

Obr. 10: Základ mladej korunky formujeme z troch až štyroch kostrových konárov a predĺženia kmeňa, viac kostrových konárov je nežiadúcich.

Obr. 11: Harmonizačný rez na mladej hruške v prvom roku po výsadbe.

Obr. 12: Hruška so zapestovanými kostrovými konármi a predĺžením kmeňa. Korunka je hotová, prestávame zakracovať a nechávame voľne rásť.

ZABABČENIE

Rozumieme ním **predčasné zostarnutie** spôsobené stresom z presádzania. Strom po vykopaní zo škôlky prišiel o značnú časť koreňov.

Ak sa nevykoná rez po výsadbe (harmónia medzi koreňmi a nadzemnou časťou), dôjde k premene takmer všetkých očiek na PLODONOSNÝ OBRASŤ namiesto potrebného intenzívneho predĺžovacieho rastu. Mladý strom nasadí v porovnaní k svojmu vzrastu **neúnosné množstvo plodov**. Stáva sa, že následne i uschne.

Jav môže nastať aj na prosperujúcej výsadbe v prípade, že bola **poškodená značná časť koreňového systému** (napr. hlodavcami).

Obr. 13: Predčasná plodnosť mišpule hneď v prvom roku po vysadení.

Čo robiť ak mám zababčený strom:

1. Okopanie – pokypríme vrchných 5 cm pôdy v priemere minimálne 1,5 m okolo stromu. Priestor udržiavame bez konkurenčnej vegetácie. Nastelieme vyzretý kompost alebo skompostovaný hnoj, čím doplníme zásobu živín.

2. Rez korunky – spätný rez v predjarnom období do staršieho dvoj-, až trojročného dreva. Konáre skracujeme v zmysle založenia koruny (3 kostrové konáre + predĺženie kmeňa). V prípade, že koruna nebola založená správne, stav môžeme napraviť. Spätný rez do staršieho dreva podnieti rast nových výhonov. Je potrebné vybrať perspektívnu odbočku a nerezať naslepo. Niekedy je potrebný ešte hlbší rez ako na obrázku.

3. Pozor na podrastajúci podpník (vyrastá pod miestom štepenia, alebo očkovania). Je potrebné ho pravidelne odstraňovať, aby neprerástol naštepenú odrodu.

Obr. 14: Okopanie - koreňový priestor udržiavame bez vegetácie.

Obr. 15: Opravný rez do dvojročného dreva na zababčenej jabloni.

Kam ďalej

Databáza starých odrôd ovocia:
www.plantsdata.com

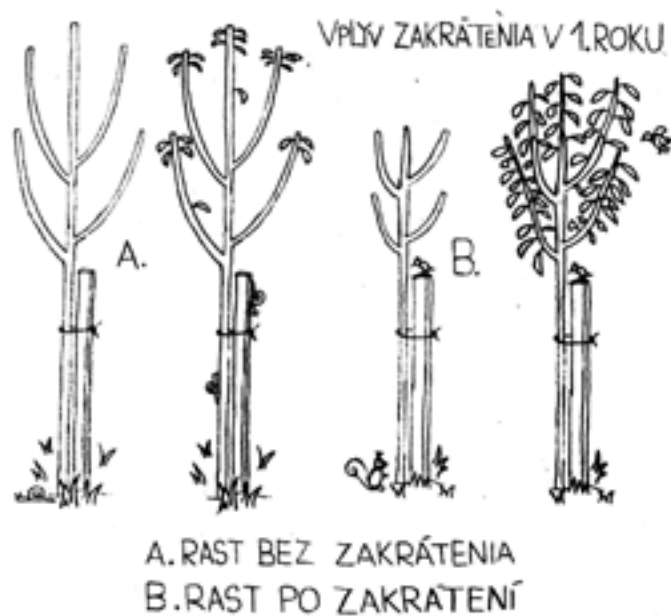
Ovocná škôlka Bojkovice:
www.stareodrudy.org

OZ Pangaea:
www.facebook.com/OZ.Pangaea

Bielokarpatský ovocný poklad:
www.facebook.com/ovocnypoklad

OZ Tilia – sekcia Ovocinárstvo:
www.lipy.sk

Ekologický inštitút Veronica – Ovocnárství:
www.veronica.cz

Obr. 16: Vplyv zakrátenia na rast výhonov v 1. roku po výsadbe.

Miesto na poznámky

„Zasadiť strom znamená vykonať čin vzájomnosti a lásky k blíždym. Pretože ten, kto ho sadi, nie je ten, ktorý usadne v jeho tieni.“

Marcel Prévost

Publikácia bola vydaná vďaka podpore International Visegrad Fund projektu
Odkrývanie tajomstiev starých ovocných stromov v Bielych Karpatoch.
www.visegradfund.org

Autori textu: Ing. Ludovít Vašš, Ján Veselý

Autor fotografií: Ludovít Vašš

Layout a sadzba: www.svojsky.weebly.com

Rok vydania: 2016

*„Stromy sú básne, ktoré Zem píše na oblohu.
A my ich vyrúbeme a premeníme na papier, aby sme na
ne mohli zaznamenať svoje pochabosti.“*
Chalíl Džibrán

2016

